

Procjenjivanje i ocjenjivanje postignuća učenika, nastavnika i škola

Radni materijal 5: Procjenjivanje i ocjenjivanje postignuća učenika – utjecaj procjenjivanja i ocjenjivanja na samospoznaju

Procjenjivanje i ocjenjivanje u obrazovanju je izrazito široko područje. Ne utječe samo na vidljive eksplisitne kategorije poput učenikovih kvalifikacija, njegovog položaja u društvu na osnovi ocjena, te akademske karijere kao rezultat istih, već djeluje i na ostale aspekte unutar samog pojedinca kao što su samopredodžba, samopoštovanje i opća spoznaja o vlastitim kompetencijama i sposobnostima. Škola igra golemu ulogu u spoznavanju vlastitih kompetencija, a njen neposredni utjecaj ovisi o načinu procjenjivanja i ocjenjivanja koji se odabire i provodi.

Društveni kriterij

Zbog društvenog konteksta unutar kojeg se učenje u školi odvija, upotreba društvenog kriterija kao mjerila uspjeha može pružiti neophodne informacije o razini i količini kompetencija učenika u usporedbi s ostatkom razreda. Procjene i ocjene kompetencija iz komparativne društvene perspektive imaju snažan utjecaj na samopredožbu i samospoznaju učenika.

Individualni kriterij

Upotreba individualnog kriterija podrazumijeva međusobno uspoređivanje intraindividualnih razlika. Koja je razika između sadašnjih učenikovih postignuća u odgoju i obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava i onih prošlog mjeseca? U ovom se slučaju koristi privremena usporedba. Mlađi učenici su osobito skloniji tom kriteriju kao sredstvu provjeravanja. Bilježi se količina "dodane vrijednosti" tijekom određenog vremenskog perioda, što učeniku omogućava dobivanje povratnih informacija o rasponu vlastitih postignuća, kao i povećavanju ili smanjivanju istog. Uspjeh jednog učenika se ne uspoređuje s uspjehom ostalih. Procjena napretka je u središtu interesa. Ovaj način procjenjivanja odgovara neformalnim procesima učenja koji se odvijaju i izvan školskih granica, gdje učenik autonomno prosuđuje vlastite kompetencije.

Objektivni kriterij

Akademsko postignuće se uspoređuje s ciljem učenja; individualni napredak s realno ostvarivim ciljevima. Ovaj način procjenjivanja predstavlja kriterij utemeljen na postignutim ciljevima i daje informacije o metodama postizanja tih ciljeva definiranih kao savršeno postignuće. Uspoređivanje uspjeha pojedinog učenika s napretkom ostalih ovdje ne igra ulogu. Testovi su usmjereni prema jasno utvrđenim ciljevima i mjere postignuće u odnosu na određenu karakteristiku koju je odredio nastavnik. To također znači da nastavnik treba postaviti i predstaviti ciljeve kojima učenici u svojim postignućima trebaju težiti. Upravo se zbog toga postignuća jednog učenika neće uspoređivati s onima ostalih. Razna istraživanja na ovom području pokazala su da društveni procesi uspoređivanja između učenika započinju tek kad u procjenjivanju ne postoji objektivni kriterij.

Koji su rezultati ove rasprave? Želi li nastavnik učvrstiti samopredodžbu i samospoznaju svojih učenika, procjenjivanje bi trebalo slijediti objektivni kriterij. Ciljevi koje je nastavnik odredio trebaju biti jasni i dobro objašnjeni učenicima.